

**PROF. DR Zorica
Mršević**

**Shvatanje nade
u judaizmu**

**i istaknute Jevrejke kao stubovi
nade**

U judaizmu nada (tikva)

**ima duboko duhovno i teološko
značenje**

Reč *tikva* dolazi od

- korena koji znači „napetost“, „iščekivanje“ — označava aktivno iščekivanje ispunjenja Božjeg obećanja,
- a ne pasivno čekanje.
- Tikva je izraz dubokog poverenja u Boga, koji ostaje veran svojim obećanjima.
- Izvor nade je Božja pravednost, vernost Savezu i obećanje otkupljenja — kako ličnog, tako i kolektivnog.

Nada nije samo emotivni

- osećaj optimizma
- već izražava poverenje u Boga i
- u Njegovu pravednost i vernost Savezu sa narodom Izraela.
- Nada u judaizmu nije slepo verovanje da će sve biti dobro
- već svest da Bog upravlja svetom sa smislom, čak i kada je to ljudima skriveno

***Tikva* (nada) je**

- **unutrašnje stanje duše:**
- **poverenje da Božji plan vodi ka dobru.**

- ***Tikkun olam* je spoljni izraz te nade:**
- **delovanje kojim čovek pomaže da se taj plan ostvari**

U Judaizmu vera

- nije apstraktna,
- već živa praksa kroz koju čovek,
- svojom nadom i delima, saraduje sa Bogom u popravljajući sveta.
- Ona se ostvaruje kroz delatnost
- moralni izbor, i veru u smisao ljudskog napora.
- Bog daje smisao i cilj, ali čovek svojim delima postaje oruđe nade u svetu.

***Tikva* (nada) je unutrašnje stanje duše**

- poverenje da Božji plan vodi ka dobru.
- *Tikkun olam* je spoljni izraz te nade:
- delovanje kojim čovek pomaže da se taj plan ostvari.
- U judaizmu nada postaje stvarna tek kada vodi ka delanju.
- Čovek ne popravlja svet
- zato što zna da će sigurno uspeti
- nego zato što veruje da trud ima smisla pred Bogom.

Danas *tikkun olam* označava

- **moralnu obavezu Jevreja da rade za socijalnu pravdu, zaštitu slabih, mir među narodima, očuvanje prirode.**
- **Sve to počiva na nadi da svet može biti bolji**
- **Ali ne iz utopijskog optimizma,**
- **već iz duhovne sigurnosti da Bog deluje kroz dela ljudi koji saraduje sa Bogom u popravljanju sveta**

Životi istaknutih žena u judaizmu

- duboko su povezani s pojmom nade,
- jer u njima judaizam vidi primere vere,
- hrabrosti i moralne snage kroz koje Božji plan deluje u svetu.
- Ženska iskustva postaju živi izvori nade —
- one nastavljaju tradiciju Mirjam, Sare, Rute i drugih
- kroz solidarnost, veru i akciju.
- u judaizmu njihovi životi jesu izvori nade, jer se u njima vera pretvara u delanje, slabost u snagu, očaj u obnovu.

U modernom judaizmu

- mnoge teološkinje i učenjakinje vide u ovim ženama duhovne arhetipove nade:
- Sara – nada protiv beznada,
- Mirjam – nada kroz zajedništvo,
- Hana – nada kroz molitvu,
- Ruta – nada kroz vernost,
- Estera – nada kroz delanje i moralnu hrabrost.

One utelovljuju ono što judaizam

- **uči o nadi,**
- **da ona nije bekstvo od stvarnosti, već snaga da je preobrazi — lično, društveno i duhovno.**
- **Sve one zajedno pokazuju da žene u judaizmu**
- **nisu samo čuvarice doma,**
- **već čuvarice vere, pamćenja i nade.**

**„Kada dvoje proučavaju
Toru, Šehina je među
njima”**

talmudski motiv

Šehina se često pojavljuje kao izraz Božje prisutnosti

- među učenima koji proučavaju Toru, u sinagogi, uz pravednike, i uz prognani narod Izraela.
- U judaizmu, Šehina (hebr. *Shekhinah*, „prisustvo”, „nastanjenje”) označava Božje prisustvo među ljudima.
- To nije „boginja” niti odvojeno božanstvo, već način na koji se govori o Božjoj blizini i prisutnosti u svetu.
- Naziva se „ženskim principom” pre svega zbog gramatičkog roda reči na hebrejskom i zbog simbolike razvijene naročito u jevrejskoj mistici, posebno u Zoharu i kabali.

U tim tradicijama Šehina predstavlja:

- blagost, milosrđe, zaštitu, duhovnu blizinu,
- „majčinski” aspekt Božjeg odnosa prema svetu
- Važno je naglasiti da tradicionalni judaizam ostaje strogo monoteistički
- Šehina nije žensko božanstvo,
- nema status ličnosti odvojene od Boga,
- niti predstavlja dualizam muškog i ženskog boga.

Izgnana Šehine

- **Postoji i snažna simbolika**
- **„izgnane Šehine”**
- **smatra se da Božje prisustvo deli sudbinu jevrejskog naroda u progonstvu i patnji.**
- **Bog nije bio „odsutan” iz Aušvica,**
- **već je Šehina patila zajedno sa žrtvama.**

Od 1970-ih pod uticajem Judith Plaskow

- i drugih feminističkih teološkinja
- Šehina dobija veliko značenje kao
- potvrda ženskog iskustva u religiji,
- simbol duhovnog autoriteta žena,
- korektiv izrazito patrijarhalnom jeziku tradicije.
- Šabat se opisuje kao „dočekivanje Šehine”
- uvodi se rodno inkluzivan govor o Bogu.

**Većina jevrejskih
feministkinja naglašava da
Šehina nije „boginja”**

**judaizam je monoteistički
ali ženski simboli mogu pomoći
ravnopravnijem religijskom
jeziku**

O feminističkom sederu

- U feminističkim sederima i savremenom judaizmu, njihova imena se često spominju kao ženski stubovi nade.
- Feministički seder je savremena reinterpretacija pashalne večere,
- koja zadržava tradicionalni okvir (čitanje *Haggade*, simbolična hrana, priča o izlasku iz Egipta)

ali dodaje:

- ženske figure iz istorije i Biblije,
- molitve i pesme o ženskoj snazi i nadi,
- i simbolične predmete koji predstavljaju borbu za jednakost i slobodu.
- Njegov cilj nije da zameni klasični seder, već da dopuni priču o oslobođenju glasom žena — jer i one su nositeljke nade, oslobođenja i vere.

Uključivanje žena iz Tore

- U feminističkim hagadama čitaju se odlomci o:
- Sari, Havi, Mirjam, Hani, Ruti, Esteri,
- ali i o Noemini, Debori i Jeftinoj kćeri, kao o simbolima vere, hrabrosti i žrtve.

Njihove priče postaju

- izvori nade i inspiracije za savremene žene – one pokazuju da je i u najtežim okolnostima moguće delovati
- moralno, verno i s nadom.
- Narativi oslobođenja – širenje pojma „Egipta“
- Tradicionalni Egipat (*Micraim*) tumači se kao simbol svakog oblika ograničenja i potlačenosti.

Istaknute Jevrejke stubovi nade

Gerda Vajsman

Rita Levi-Montalcíni

Rut Bejder Ginzburg

Hvala na pažnji

www.zoricamrsevic.in.rs